

Gemeente Utrecht

De economische agenda

Utrecht 2012 – 2018

Inhoud

Hoofdstuk 1: Inleiding	2
Hoofdstuk 2: De Utrechtse economie anno 2011	3
Hoofdstuk 3: Trends en ontwikkelingen	6
Hoofdstuk 4: Naar een toekomstgerichte Utrechtse economie	9
4.1 De Utrechtse economie in 2018	9
4.2 De acht economische speerpunten voor de stad	10
Hoofdstuk 5: Rollen en instrumenten	21
5.1 Veranderende rol overheid: meer co–creëren en faciliteren	21
5.2 Kaders	21
5.3 Andere instrumenten van de gemeente Utrecht	21

1 Inleiding

Het economisch beleid van de gemeente Utrecht is gericht op het verwezenlijken en behouden van Utrecht als attractieve stad voor inwoners, bedrijven, organisaties en (zelfstandig) ondernemers. Werk biedt bewoners de mogelijkheid zich te ontwikkelen, te emanciperen en deel te nemen in onze samenleving. Voor iedereen die kan werken moet dat perspectief aanwezig zijn. Daarbij geldt dat bedrijvigheid ook bijdraagt aan het voorzieningen-niveau van de stad, zoals winkels, vrijetijdsvoorzieningen en maatschappelijke instellingen.

Aanleiding

Redenen om nu de economische agenda tegen het licht te houden zijn:

- Het huidige Economische Profiel 'Ontmoetingsplaats voor talent' was een economische vooruitblik tot 2010;
- De economische prestaties van de stad zijn niet vanzelfsprekend. Zeker in het huidige economische klimaat staan het bedrijfsleven en de vastgoedmarkt onder druk. Ook bieden nieuwe structurele maatschappelijke & economische ontwikkelingen kansen en uitdagingen. Deze economische agenda geeft aan op welke manier we hiermee omgaan.
- Utrecht is bezig met een aanzienlijke schaa sprong. De bevolking van de stad is het afgelopen decennia flink gegroeid, met name door de realisatie van Leidsche Rijn. De inwoners van deze wijk hebben voorzieningen nodig.
- Positionering Utrecht binnen (nieuwe) economische programma's van de G4, Noordvleugel van de Randstad, Nederland en Europa. Deze economische agenda geeft aan hoe we ons hierin positioneren.

Doelstelling

De voorliggende Economische Agenda Utrecht 2012–2018 geeft de hoofdlijnen weer van het economische beleid voor de komende jaren, de ambitie die we hebben met de economie van Utrecht en de instrumenten die we zullen

inzetten om dit te bereiken. De doelstelling van ons economisch beleid is om te komen tot een duurzame economische ontwikkeling, waardoor welvaart, werkgelegenheid en voorzieningen zowel nu als ook op langere termijn worden bevorderd.

Beleidscontext

Utrecht is stad van Kennis en Cultuur. Met kennis en cultuur kan Utrecht zich in de toekomst profileren en onderscheiden. In het position paper Bestemming Utrecht, stad van Kennis en Cultuur uit 2009 is verwoord hoe Utrecht zich profileert en zo haar imago wil versterken. Het zet de positie van Utrecht neer op meerdere schaalniveaus en vormt daarmee mede het kader voor de voorliggende Economische Agenda Utrecht.

Deze agenda is een economische uitwerking van het Collegeprogramma 2010–2014 "Groen, Open en Sociaal". Daarnaast zijn de beleidstrajecten van het "Utrecht: Aantrekkelijk & Bereikbaar", het Energieprogramma en het "Dynamisch Stedelijk Masterplan" van belang bij het uitwerken van deze agenda. De speerpunten in deze economische agenda zijn in lijn met de "Economische Visie Provincie Utrecht 2020, Focus op Kennis en Creativiteit" van de provincie Utrecht.

Proces

Aan de basis van de Economische Agenda Utrecht ligt een beknopte evaluatie van het afgelopen Economisch Profiel Utrecht 2010. Vervolgens is een globale analyse van de Utrechtse economie opgesteld en hebben we samen met onze partners in de stad gekeken naar de economische uitdagingen voor de stad Utrecht voor de komende jaren. Dit hebben we gedaan via interviews, klankbord-bijeenkomsten en via de lopende contacten en accountmanagement.

2 De Utrechtse economie anno 2011

De stad Utrecht

Sterkten van Utrecht als vestigingsplaats zijn de centrale ligging in Nederland, de goede uitgangspositie t.o.v. de (nationale) vaar-, spoor- en autowegen, een aantrekkelijk woon- en leefklimaat en een jonge en hoogopgeleide bevolking. Ook de aanwezigheid van kwalitatief goede onderwijs- en onderzoeksinstituten draagt bij aan de sterkten van Utrecht. Tenslotte heeft Utrecht goede werklocaties. Al met al scoort Utrecht goed als het gaat om algemeen vestigingsklimaat voor bedrijven.

Ten aanzien van de economische prestaties van de stad, valt een aantal zaken op. De ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen is de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleken. Sinds 2000 laat deze ontwikkeling een stijgende lijn zien. Op dit moment telt Utrecht 29.982 bedrijfsvestigingen¹. Ook het aantal startende bedrijven in de stad blijft stijgen. Sinds 2003 is het aantal starters meer dan verdubbeld en komt medio 2010 uit op een aantal van 2.924 startende bedrijven².

Utrecht is een stad van divers talent. Kenmerkend voor de stad is de relatief jonge en goed opgeleide beroeps-

bevolking³. Meer dan de helft (56%) is hoogopgeleid, terwijl slechts 16% laag is opgeleid. De Utrechtse beroepsbevolking is in de periode 2003–2009 gegroeid met 14,3%. In deze periode is de beroepsbevolking harder gegroeid dan het aantal banen. In tegenstelling tot de rest van Nederland zal door de (autonome) groei van de Utrecht bevolking (tot 440.000 inwoners in 2040⁴) ook de beroepsbevolking de komende jaren verder doorgroeien.

Werkgelegenheid

Terugkijkend naar het afgelopen decennium blijkt dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Utrecht fluctueert. Vanaf 2000 tot 2006 daalde de werkgelegenheid. Daarna was echter weer een duidelijk stijgende lijn te zien. Op dit moment telt Utrecht 228.359 arbeidsplaatsen⁵. De arbeidsmarkt van Utrecht moet vanuit regionaal perspectief worden gezien. Het grootste deel van de banen binnen de stad Utrecht worden vervuld door mensen die buiten Utrecht wonen. In 2009 werkten 117.700 mensen in Utrecht die buiten de stad woonden, terwijl 78.800 personen zowel in Utrecht wonen en werken. Tenslotte waren er in 2009 72.700 mensen die in

¹ PAR-cijfers peildatum 1 april 2011

² Utrecht werkt, 2010

³ Het opleidingsniveau is het niveau van de hoogste met succes gevolgde opleiding. Dit houdt in dat studenten die in de beginfase van hun studie vallen, niet onder de hoogopgeleiden vallen.

⁴ Planbureau voor de Leefomgeving, 2011

⁵ PAR-cijfers, peildatum 1 april 2011

Figuur 1: Titel

Financieel en zakelijke dienstverlening

ICT

Creatieve industrie

Utrecht wonen, maar buiten Utrecht werken. Dit laatste aantal is in de periode 2003–2009 sterk gegroeid. In vergelijking met andere G30-steden kent Utrecht, na Amstelveen en Amsterdam, een relatief hoge verdringing van laagopgeleiden⁶. Utrecht heeft een banenoverschot, maar dat geldt niet voor hoger opgeleiden. Voor laag- en middelbaar opgeleiden is de situatie omgekeerd. Voor deze opleidingsniveaus geldt wel een banenoverschot in de stad. Het overschot aan deze banen wordt enerzijds door werkforenzen ingevuld en anderzijds door mensen met een hogere opleiding.

De stad Utrecht heeft een gemiddelde werkloosheid van 5,5%⁷ van de beroepsbevolking, wat neerkomt op ongeveer 7.500 werklozen. Dit percentage is hoger dan in de provincie Utrecht en in Nederland. Een hogere werkloosheid dan landelijk is niet specifiek voor Utrecht, maar komt bij de meeste grotere steden voor. Ten opzichte van de andere grote steden kent Utrecht juist een relatief lage werkloosheid. Belangrijke oorzaak voor de relatief lage werkloosheid voor een grote stad als Utrecht is de ontwikkeling van de zakelijke dienstverlening in de afgelopen decennia. Dit geldt niet alleen voor hoger opgeleiden, maar zeker ook voor de lager opgeleiden. Immers, de groei van de zakelijke dienstverlening in de afgelopen decennia is – sterker dan (hoogwaardige) industrie en logistiek – verantwoordelijk voor de groei van het aantal banen voor middelbaar en lager opgeleiden.

Economische structuur

De Utrechtse economie leunt sterk op kennisintensieve zakelijke dienstverlening en overheidsdiensten (incl. zorg en onderwijs). Opvallend is de geringe omvang van de

sector industrie en nutsbedrijven (3,8% van de werkgelegenheid). Sterke groeisectoren zijn het ICT cluster, de creatieve industrie, het toeristisch cluster en de medische sector. Samenwerking tussen de Utrechtse kennis-, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven versterkt deze sectoren verder. Hierbij moet worden opgemerkt dat de opgedane kennis nog niet optimaal in euro's en werkgelegenheid wordt omgezet.

Utrecht kent relatief veel starters. Het aantal starters als percentage van de potentiële beroepsbevolking is in Utrecht het op twee na grootst, na Den Haag en Amsterdam. Bijna driekwart (74%) van de Utrechtse starters is actief in de dienstverlening. Het gaat om nieuwe bedrijven die actief zijn in adviesdiensten, facilitaire diensten, persoonlijke diensten en algemene diensten. Daarbuiten zijn er bedrijven die starten in detailhandel (8%) en bouw (6%). Utrecht kent daarnaast een hoog percentage ZZP'ers. Wat betreft het aantal t.o.v. de beroepsbevolking was Utrecht in 2009 de zevende stad van Nederland⁸.

Utrecht in breder perspectief

Kijkend naar de economische positie van de stad Utrecht in de Noordvleugel van de Randstand, Nederland en als regio in Europa dan kan geconstateerd worden dat het Utrecht het goed doet. Het bruto regionaal product per inwoner is weliswaar nog wel lager dan de regio Groot-Amsterdam (inclusief Schiphol en de Haarlemmermeer), maar zeker groter dan die van de regio's Rijnmond, 's Gravenhage en Zuidoost-Noord Brabant (Eindhoven)

⁶ Atlas van Nederlandse Gemeenten, 2009 en Utrecht Werkt, 2010

⁷ CBS, 2011

⁸ Na Hilversum, Amsterdam, Den Haag, Lelystad, 's-Hertogenbosch en Haarlem. Bron: Atlas voor gemeenten (2009).

e.o.)⁹. Uit een door de Europese Commissie uitgevoerd onderzoek blijkt dat de regio Utrecht als competitieve regio in Europa het beste van alle Europese regio's scoort¹⁰.

Figuur 1 geeft de dichtheid van werkgelegenheid binnen de financiële en zakelijke dienstverlening, de ICT respectievelijk de creatieve industrie aan. Hieruit blijkt dat de centra rond en tussen Amsterdam, Almere en Utrecht de grootste dichtheid vormen van de financiële en zakelijke dienstverlening.

De creatieve industrie is het sterkst vertegenwoordigd in de Noordvleugel. Ruim 40% van de werkgelegenheid van de creatieve industrie bevindt zich in Noordvleugel. Binnen de Noordvleugel bevindt 50% van de werkgelegenheid zich in Amsterdam, gevolgd door 17% in Hilversum en 15% in Utrecht. Amsterdam en Utrecht zijn de kernen met de grootste aantallen bewoners met een creatieve baan.

Analyse van meer dan 42.000 bedrijfscontacten binnen Nederland laat zien dat de steden binnen de Noordvleugel van de Randstad sterk met elkaar verbonden zijn. Binnen Nederland heeft Amsterdam de meeste verbindingen met Utrecht en is Utrecht op haar beurt het sterkst verbonden met Amsterdam. Analyse van de (internationale) verbindingen van de top 100 van Nederlandse hoofdkantoren laat zien dat ook hier de sterkste verbinding die tussen Amsterdam en Utrecht is. Amsterdam en Utrecht zijn sterk in een aantal van dezelfde sectoren zoals financieel en zakelijke dienstverlening, creatieve industrie, life sciences, ICT en nieuwe media. Samenwerking tussen Amsterdam en Utrecht (in Noordvleugel verband) maakt de specialisatie en complementariteit mogelijk die voor deze sectoren benodigd is om tot de internationale top te (blijven) behoren. Dit staat ook opgenomen in de rijksvisie op de Noordvleugel van de Randstad.¹¹

⁹ Het BRP voor de COROP-gebieden Utrecht (€41.965), Groot-Amsterdam (€54.379), Agglomeratie 's Gravenhage (€38.084) en Groot-Rijnmond (€39.689) volgens voorlopige cijfers van CBS Statline (2008).

¹⁰ EU Regional Competitiveness Index 2010

¹¹ De Economische Visie op de Noordvleugel van de Randstad is als Bijlage 1 opgenomen in de Kamerbrief "Naar de top; het bedrijfsleven in actie". Deze staat ook bekend als de "Bedrijfslevenbrief".

3 Trends en ontwikkelingen

De economische prestaties van Utrecht zijn goed en de economische structuur, dynamiek en de unieke kwaliteiten van de stad bieden volop kansen voor de toekomst. Deze positie is echter niet vanzelfsprekend. De wereld verandert snel. Bedrijven en (financiële) instellingen staan onder druk, evenals de Nederlandse vastgoedmarkt, de werkgelegenheid en de koopkracht. Voorzieningen die we vanzelfsprekend vonden, lijken dat toch niet altijd te zijn. Dit treft ook Utrecht: de leegstand neemt toe, de werkgelegenheid stagneert, het werkloosheidscijfer fluctueert en de bestedingen dalen.

De afgelopen jaren zijn een aantal trends en ontwikkelingen zichtbaar geworden, die de komende jaren in toenemende mate de maatschappij en daarmee de economische ontwikkeling vergaand zullen beïnvloeden. Daarnaast zullen nieuwe trends en ontwikkelingen opkomen, die nu nog moeilijk te voorzien zijn. Belangrijk is dat de economie van Utrecht flexibel en toekomstgericht is, zodat het zich kan aanpassen aan de veranderende omstandigheden. Onderstaand zijn de belangrijkste ontwikkelingen genoemd die naar verwachting de komende jaren de grootste invloed hebben op de economie van Utrecht.

Economische ontwikkeling

Na een sterke economische groei rond de eeuwwisseling, stonden de afgelopen jaren in het teken van de economische stagnatie. Op de korte termijn worden beperkte groeicijfers verwacht. Het consumenten- en ondernemersvertrouwen is laag. Dit is naar verwachting zeker op korte, en wellicht ook de middellange, termijn van invloed op de ontwikkeling van het Utrechtse bedrijfsleven en de vraag naar commercieel vastgoed. Dit betekent dat op de korte en middellange termijn de vraag naar commercieel vastgoed stagneert en op bepaalde locaties leidt tot toenemende leegstand. Ook leidt het tot een trend van landelijke concentratie van vestigingen door nationaal opererende bedrijven en instellingen. Dit biedt kansen voor Utrecht als een van de meest centrale vestigingslocaties van het land.

Op de langere termijn zullen de economische groeicijfers naar verwachting langzaam aan weer toenemen. De afgelopen decennia heeft de Utrechtse economie zich sterker gericht op dienstverlening, zowel profit als non-profit. De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren voortzet. Daarnaast leidt de verdere mondialisering tot steeds meer concurrentie. Hierbij moeten Nederlandse bedrijven zich juist onderscheiden op kwaliteit, creativiteit en niches in plaats van (alleen) op prijs. Dit leidt tot een duidelijke toename van (creatieve)

kleinschalige en flexibele bedrijven, die specialistisch maatwerk en vakmanschap leveren en op die manier kunnen concurreren. Hierbij ligt bijvoorbeeld meer nadruk op innovatie en design. Deze trend wordt in Utrecht versterkt door de trend van flexibilisering en individualisering, waarbij veel ondernemers als Zelfstandige Zonder Personeel (ZZP-er) gaan werken. Op dit moment is 1 op de 10 Utrechtse werkenden werkzaam als ZZP-er en dit aantal zal de komende jaren naar verwachting verder toenemen¹². Dit is vooral zichtbaar in de dienstensector (zakelijke dienstverlening), maar ook in de creatieve industrie en culturele sector. Deze ontwikkelingen leiden niet alleen tot vernieuwde concepten in het bedrijfsleven, maar ook tot nieuwe huisvestingswensen. Bedrijven willen en hoeven zich niet meer te vestigen op monofunctionele terreinen, maar willen juist op levendige multifunctionele locaties gevestigd zijn. Daarnaast bestaat ook steeds meer behoefte aan flexibele vormen van huisvesting. Vooral ZZP-ers hebben behoefte aan flexibele contracten voor dagdelen per week of om specifieke locaties waar men cliënten kan ontvangen.

Technologische vernieuwing

Digitalisering van de samenleving is een ontwikkeling die niet meer weg te denken is en steeds duidelijker aanwezig is in de hedendaagse maatschappij. Een nieuwe generatie die van jongs af aan is opgegroeid met internet, e-mail en andere multi-media, versterkt dit in de toekomst alleen maar meer. Dit leidt tot andere mogelijkheden voor werken en communiceren. Het beïnvloedt het gedrag en de behoeften van inwoners, consumenten, werknemers en bedrijven en heeft daarmee een impact op de ruimtelijk-economische inrichting van de stad en het gebruik van de (openbare) ruimte. Het 'nieuwe werken' biedt mogelijkheden voor andere manieren van werken en tot verandering van huisvestingswensen van organisaties. Organisaties hebben behoefte aan minder kantoorvloeroppervlak en meer behoefte aan flexibele huisvesting met flexibele huurcontracten en andere locatie en pandkwaliteiten. Het 'nieuwe winkelen', of te wel het van plaats en tijd onafhankelijk winkelen, leidt tot ander koop- en winkelgedrag van consumenten. De consument vergelijkt en koopt steeds vaker (met name bepaalde) producten via het internet, waardoor naar verwachting een lagere en andere behoefte aan winkelruimte ontstaat. Hierbij wordt het belevingsaspect van een gebied en winkel in de toekomst steeds belangrijker als onderscheidend vermogen.

Daarnaast biedt technologische vernieuwing nieuwe marktkansen voor productontwikkeling, procesinnovaties, systeemontwikkeling, vormgeving en design. Dit leidt tot nieuw, innovatief en creatief ondernemerschap, waarbinnen talent zich kan ontwikkelen en nieuwe

groeisectoren kunnen excelleren. Een aansprekend voorbeeld hiervan in Utrecht is de opkomst van de creatieve industrie, in het bijzonder de gaming industrie.

Demografische ontwikkeling

In Nederland is al langere tijd sprake van een vergrijzing en ontgroening van de samenleving. Met het vergrijzen van de babyboomers enerzijds en de ontgroening anderzijds, neemt de druk op de beroepsbevolking steeds verder toe. Op de langere termijn zal de arbeidsmarkt 'verkrappen' en zal de factor arbeid steeds belangrijker worden als vestigingsplaatsfactor. Utrecht neemt echter op dit vlak een bijzondere positie in. De aanwezigheid van een groot aantal onderwijsinstellingen op zowel middelbaar, hoger als universitair niveau zorgen voor een continue aanwas van studenten in en rond Utrecht. Ook de ontwikkeling van de wijk Leidsche Rijn levert een belangrijke bijdrage in de verjonging van de stad, doordat hier veel gezinnen met kinderen zijn gaan wonen. De aanwezigheid van deze jonge, goed opgeleide en talentvolle beroepsbevolking is de komende jaren een zeer belangrijke vestigingsplaatsfactor en vormt daarmee een sterkte voor verdere economische ontwikkeling in de toekomst.

De aanzienlijke studentenpopulatie en de toename van het aantal jonge gezinnen in de stad vormen nu en in de toekomst ook een belangrijke groep consumenten voor detailhandel, horeca en vrijetijdsvoorzieningen in de stad. Echter, ook de vergrijzing zorgt voor een steeds grotere doelgroep voor het bedrijfsleven. De huidige gepensioneerde heeft niet alleen een betere fysieke conditie dan in het verleden, maar beschikt ook over meer koopkracht. Met name de vrijetijdssector en de gezondheidssector spelen in op deze groeiende consumentengroep, maar ook andere sectoren kunnen hiervan profiteren.

Verduurzaming van de economie

De roep om verduurzaming van de economie neemt de komende jaren nog verder toe. Consumenten, werknemers, politici en intermediaire organisaties eisen steeds vaker en harder dat bedrijven hun verantwoordelijkheid nemen en op een duurzame manier gaan produceren. Toekomstgerichte ondernemers en vastgoedpartijen beginnen hier vaker met hun producten, bedrijfsvoering en bouwplannen op in te spelen. In een duurzame economie is investeren in de leefomgeving geen kostenpost, maar brengt het concurrentievoordeel met zich mee. Door duurzame oplossingen te bedenken, vergroten bedrijven de Nederlandse welvaart en versterken ze hun concurrentiepositie. Juist in Utrecht is het klimaat uitstekend om er iets aan te doen. Utrecht is de hoogst opgeleide, meest creatieve en meest jonge grote stad van Nederland en vol 'early adopters'.

¹² Verkenning ZZP-ers, Bestuursinformatie gemeente Utrecht, 2011.

Toenemend belang van belevingswaarde

Consumenten hechten steeds meer waarde aan 'beleving'. Niet alleen bij het besteden van hun vrije tijd, maar ook bij de beoordeling van hun werk- en leefomgeving. Dit wordt verder versterkt door de opkomst van het 'nieuwe werken' en het 'nieuwe winkelen'. De belevingswaarde van gebieden kan verhoogd worden door het bieden van een mix aan functies wat leidt tot meer levendigheid. Dit biedt consumenten tevens de kans om activiteiten te kunnen combineren. Bij vrijetijdsbesteding wordt steeds meer ingezet op concepten waar beleving een belangrijke rol speelt.

4 Naar een toekomstgerichte Utrechtse economie

Onder invloed van de genoemde trends en ontwikkelingen ziet de Utrechtse economie er in 2018 anders uit dan nu. Om goed te kunnen inspelen op deze ontwikkelingen is het van belang de juiste randvoorwaarden hiervoor te bieden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op onze ambitie ten aanzien van de Utrechtse economie in 2018 en de economische speerpunten waarop de stad zich zal richten om de ambitie te realiseren.

4.1 De Utrechtse economie in 2018

Bedrijven vestigen zich in regio's met de beste condities. Utrecht beschikt over een aantal kwaliteiten die het fundament vormen van een sterke economische basis waarop ze haar profiel kan bouwen, zoals de centrale ligging, het belangrijkste OV-knooppunt van Nederland, de goed opgeleide beroepsbevolking, een hoogwaardige leef- en werkomgeving, een rijke historie en de aanwezigheid van kennisinstellingen en topinstituten. Deze sterke punten van de stad dienen behouden en verder versterkt te worden, ze vormen de ankers van onze concurrentiepositie. Op deze manier behouden we onze aantrekkelijkheid voor het bestaande bedrijfsleven en trekken we ook weer nieuwe bedrijven van buiten aan. Daarnaast moet ons vestigingsklimaat een stimulans zijn voor nieuw ondernemerschap. Belangrijk is dat we nieuw

ondernemerschap stimuleren, tot bloei laten komen en aan de stad weten te binden.

Dit vraagt om een vestigingsklimaat, waarbinnen een flexibele en diverse werk- en leefomgeving, ruimtelijke kwaliteit en adequate dienstverlening aan (startende) ondernemers een belangrijke plaats innemen. Daarnaast biedt het mogelijkheden om onze sterke sectoren en nieuwe groeisectoren verder uit te bouwen, zoals de zakelijke en financiële dienstverlening, de ICT sector, de medische (life sciences) sector en de creatieve industrie. Op het gebied van cultuur onderscheidt de stad zich op evenementen, toerisme, voorzieningen en de creatieve sector. Inzet op deze economische sterkten is van belang voor behoud en verhoging van de welvaart in de stad.

De ambitie van Utrecht voor 2018 is een levendige, gastvrije, diverse, innovatieve en creatieve economie. Met vooral een nationale uitstraling, maar op specifieke clusters ook met internationale allure. Als stad van Kennis en Cultuur richten we ons vooral op die sectoren en ontwikkelingen die dit profiel verder versterken. Mensen wonen, werken, leren en verblijven graag in de stad en kunnen kiezen uit verschillende woonmilieus, werkmilieus en vrijetijdsbestedingen. In 2018 is Utrecht een belangrijke schakel binnen de Noordvleugel van de Randstad. De samenwerking tussen partners binnen de Noordvleugel verloopt soepel en vertrouwd.

Figuur 2: de 8 speerpunten voor het economische beleid

4.2 De acht economische speerpunten voor de stad

Om in te kunnen spelen op de (structurele) ontwikkelingen die we de komende jaren op ons af zien komen zetten we in op acht economische speerpunten voor de stad. Deze speerpunten versterken enerzijds het vestigingsklimaat in de stad en anderzijds specifieke gebieden en sectoren waar Utrecht zich in onderscheidt. Deze speerpunten zijn figuur 2 schematisch weergegeven. Om de ambities voor de verschillende speerpunten te kunnen realiseren, zullen wij samen met de verschillende partners en belangrijke (economische) spelers in de stad werken aan de opgaven die voor ons liggen.

1 Toekomstgerichte werklocaties

Om de economie in de stad te kunnen huisvesten, is ruimte nodig. Ruimte voor starters, het MKB én grote (multi)nationale bedrijven. Maar ook voor de non-profit sector, detailhandel en vrijetijdsvoorzieningen. Maatschappelijke en economische ontwikkelingen leiden tot veranderende behoeften aan vestigingslocaties. Niet alleen kwantitatief, maar vooral ook kwalitatief. Dit vraagt om diversiteit in toekomstgerichte werklocaties.

Ambitie voor 2018

De ambitie van de stad in 2018 is een toekomstgericht vestigingsklimaat in de Utrechtse werkgebieden, zoals bedrijventerreinen, kantorenlocaties en winkelgebieden. De Utrechtse werklocaties staan in 2018 in het teken van kwaliteit in plaats van kwantiteit, van een optimale mix tussen klein- en grootschaligheid, levendige functie-

menging waar mogelijk en functiescheiding waar nodig, ruimte voor flexibiliteit en nieuwe werkvormen en een goede bereikbaarheid en veiligheid. Vanuit de filosofie van duurzame groei zijn we voorzichtig met het ontwikkelen van nieuwe bedrijvenlocaties en investeren we vooral in bestaande werklocaties zodat deze aansluiten bij de moderne locatiewensen zoals multifunctionaliteit en duurzaamheid. Om aan de diversiteit in vraag naar bedrijfsruimte tegemoet te komen en tegelijkertijd duurzaam en toekomstbestendig met de ruimte in onze stad om te gaan, biedt Utrecht uiteenlopende werkmilieus om het juiste bedrijf op de juiste plek te vestigen, variërend van werken-aan-huis tot het Utrecht Science Park in De Uithof. Van meer monofunctionele werkgebieden voor de 'zwaardere' bedrijven zoals Lage Weide tot bedrijfsverzamelgebouwen voor startende ondernemers. Om nieuw talent en ondernemerschap te laten bloeien biedt de stad voldoende ruimte voor kleine bedrijfjes en zzp-ers om te starten én om door te groeien. Door flexibiliteit in werken-aan-huis, maar ook aantrekkelijke en flexibele woon-werkmilieus en ontmoetingsplekken aan te bieden, blijven deze groeiende bedrijven ook aan Utrecht verbonden. Voor de Utrechtse werklocaties geldt dat deze zo veel mogelijk voldoen aan het Keurmerk Veilig Ondernemen.

De opgave

Utrecht beschikt over een divers aantal werklocaties waar een groot deel van de Utrechtse beroepsbevolking werkzaam is. Om de ambitie voor 2018 te bereiken is het belangrijk dat deze werklocaties optimaal aansluiten bij de wensen van de hedendaagse en toekomstige ondernemers. Op dit moment is een deel van de werklocaties verouderd geraakt of staat onder druk. Dit leidt tot (structurele) leegstand en kans op verloedering van gebieden. Dit willen we zoveel als mogelijk voorkomen en verhelpen. Om dit te bereiken zetten we in op:

1. Nadrukkelijker hanteren van de SER-ladder. Dit geldt zowel voor de stad als geheel, als voor het huisvesten van nieuwe of verhuizende bedrijven. Dit houdt in dat in eerste instantie gekeken wordt naar (panden in) bestaande gebieden in plaats van het uitgeven van nieuwe kavels. Hierbij wordt tevens getracht het ongewenste 'kantoor hoppen' te voorkomen. Op regionaal niveau zijn hierover afspraken gemaakt met betrekking tot de regionale kantoren- en bedrijven-terreinenmarkt.
2. Restrictief omgaan met nieuwe kantorenlocaties, bedrijventerreinen en winkelgebieden. Voor de Utrechtse kantorenlocaties geldt dat we slechts een beperkt aantal, hoogwaardige en voor de stad strategische locaties ontwikkelen, zoals het Stationsgebied, Papendorp en Leidsche Rijn Centrum. Voor de nog nieuw gereserveerde bedrijventerrein locaties Strijkviertel en Rijnenburg geldt dat, mede op basis van de regionale afspraken, deze locaties vooralsnog niet ontwikkeld worden. Op basis van regionale monitoring

van de vraag en aanbodontwikkeling, zal bekeken worden of hieraan in de toekomst nog behoefte bestaat en welke profilering dan passend is. Voor nieuwe winkelcentra geldt dat selectief wordt omgegaan met nieuwe detailhandelslocaties en uitbreiding van bestaande detailhandelslocaties.

3. Up-to-date houden en brengen van bestaande kantorenlocaties en bedrijventerreinen, zoals door middel van parkmanagement, revitalisering, herstructurering of zelfs transformatie. Dit betekent naast het doorgaan van het uitvoeren van reeds ingezette herstructure-rings-, revitaliserings- en transformatieprojecten zoals Lage Weide, bedrijventerrein Overvecht, Cartesiusweg, Rotsoord en Merwedekanaalzone, ook het opstarten van de nieuwe (her)profileringprojecten voor de bedrijventerreinen Oudenrijn en Demkaterrein en voor de kantorenlocatie Rijsweerd. Dit gebeurt op basis van maatwerk per gebied. Per gebied zal worden ingegaan op de leegstandsproblematiek, het profiel van het terrein en het toekomstperspectief voor het gebied mede in relatie tot de omgeving. Op basis van monitoring van leegstand en vraag en aanbod cijfers zal nadere visievorming voor nog niet genoemde gebieden in de stad in de toekomst wellicht wenselijk kunnen zijn.
4. Kwaliteit en onderscheidend vermogen van kantorenlocaties en bedrijventerreinen. Hierbij speelt een duidelijke profilering van gebieden een belangrijke rol. Indien wenselijk voor het toekomstig functioneren van een werkgebied maken we functieverruiming op kantoren- en bedrijvenlocaties mogelijk en bij de ontwikkeling van eventuele nieuwe locaties streven we naar een optimale mix aan functies ten behoeve van het toekomstig functioneren van het gebied. Het uitgangspunt hierbij is multifunctionaliteit waar mogelijk, functiescheiding waar noodzakelijk.
5. Het aantrekkelijk en economisch vitaal houden van bestaande winkelgebieden door middel van het bieden van maatwerk op basis van monitoring per gebied. Gestreefd wordt het fijnmazige karakter van de detailhandelsstructuur zoveel als mogelijk te handhaven. Dit kan enerzijds resulteren in versterking van detailhandelslocaties met voldoende economische potentie en anderzijds leiden tot verbreding van economische functies in winkelgebieden met beperkte economische potentie.
6. Continueren van de inzet op veiligheid van kantorenlocaties, bedrijventerreinen en winkelgebieden, door het behouden van het Keurmerk Veilig Ondernemen.
7. Behouden en aantrekken van bedrijven en organisaties voor Utrecht door het continueren en verder versterken van het accountmanagement, marketing en acquisitie. Hierbij ligt de nadruk op bedrijven en organisaties die het profiel Kennis en Cultuur verder versterken.

Revitalisering Lage Weide en Overvecht

Reeds enige jaren werkt de gemeente Utrecht, samen met het (georganiseerde) bedrijfsleven en de Kamer van Koophandel aan de herstructurering van Lage Weide en de revitalisering van bedrijventerrein Overvecht.

Lage Weide

In 2006 is in samenwerking met het bedrijfsleven een visie en projectenprogramma opgesteld voor Lage Weide. Sinds 2007 wordt door gemeente met subsidies van Rijk en Provincie Utrecht en eigen middelen (€4,8 mln) stevig geïnvesteerd in het bedrijventerrein en dan met name ontsluiting, parkeren, groen, verkeersveiligheid en een website. Daarnaast is met financiële ondersteuning van Provincie en Rijk geïnvesteerd in de kwaliteitsverbetering van de havenkades en worden momenteel de havens uitgediept. De gemeente wil de multimodale functie van het terrein versterken. In samenwerking met ILW, provincie, BRU en Kamer van Koophandel is de gemeente het project Port of Utrecht gestart met het doel het gebruik van water en spoor nog verder te optimaliseren. Met de huidige investeringen in de havens wordt ervoor gezorgd dat deze optimaal voldoen aan de eisen en wensen van de hedendaagse binnenvaart.

Bedrijventerrein Overvecht

Voor bedrijventerrein Overvecht is in december 2009 door de OVO, Kamer van Koophandel en gemeente Utrecht gezamenlijk de economische toekomstvisie 'Investeren in een duurzame toekomst voor bedrijventerrein Overvecht' vastgesteld. Kern van deze visie is het (economisch) verlevendigen van het gebied, onder meer door functiemenging toe te staan. Daarnaast zet de visie in op investeren in de uitstraling van het gebied, sociale binding met de omgeving, handhaving & veiligheid en gebiedsmarketing & communicatie. Hiertoe wordt in de periode 2010 tot en met 2013 een realisatieprogramma uitgevoerd, bestaande uit 13 deelprojecten. Voor de financiering van de revitalisering van bedrijventerrein Overvecht is EFRO subsidie verkregen en cofinanciering vanuit de gemeente beschikbaar gesteld.

2 Werken in de wijk

Technologische en economische ontwikkelingen maken het mogelijk dat toekomstige ondernemers veel meer in (woon)wijken gevestigd kunnen en willen zijn. Dit zorgt niet alleen voor werkgelegenheid in de wijk, maar ook voor levendigheid, sociale ontmoetingen, voorzieningen voor bewoners en mogelijkheden voor (zelfstandige) ondernemerschap dicht bij huis. Kortom, het draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en past goed bij steeds meer gewenste vormen van het combineren van werk en zorgtaken. Daarnaast bieden economische functies in de wijk onderscheidend vermogen aan de verschillende stadswijken.

Ambitie voor 2018

De ambitie voor de Utrechtse economie in 2018 is om vitale stadswijken te hebben en te behouden. De wijk van de toekomst wordt gekenmerkt door flexibiliteit, een mix van functies die goed gemengd kunnen worden en een bepaalde mate van (economische) levendigheid. De economische levendigheid in (woon)wijken wordt vooral bepaald door kleinschalig ondernemerschap in de wijk, (persoonlijke) dienstverlening, horecavoorzieningen en een sterk toenemend aantal ZZP-ers. In de verschillende stadswijken bestaat een passend en economisch vitaal netwerk van aanbod van (dagelijkse) voorzieningen zoals winkels, restaurants en flexibele werkplek- en bedrijfs(verzamel)concepten. Belangrijk is om de economische potenties van de wijk en haar bewoners optimaal te benutten. Hierbij kan de eigen identiteit van de wijk nader worden benadrukt en ontstaat ook een duidelijke diversiteit in de stad.

Wat is Wijkeconomie?

Wijkeconomie is het volledig benutten van de economische potenties van een wijk en haar bewoners, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische vitaliteit en leefbaarheid van een wijk.

Opgave

Het waarmaken van de ambitie voor 2018 begint bij goed ondernemerschap, maar ook bij bedrijven letterlijk en figuurlijk de ruimte geven om te ondernemen. Het vestigingsklimaat in een wijk moet ruimte bieden aan bedrijven die hun verzorgingsgebied in de wijk zelf hebben en aan startende ondernemers en doorstarters die groeien en de potentie hebben de wijk te overstijgen. Dit is een diversiteit aan bedrijven, zoals detailhandel, horeca, persoonlijke dienstverlening, kleinschalige (creatieve) ondernemers en ZZP-ers. In bestemmingsplannen kunnen meer mogelijkheden worden geboden voor dubbelfuncties van wonen en werken, horeca (vooral restaurants) in de wijk, kleinschalige bedrijfspanden, bedrijfsverzamelgebouwen en flexibele werk- en vergaderconcepten. Ook is verbondenheid tussen ondernemers onderling van belang, zodat ondernemers elkaar kunnen ontmoeten, ervaringen uitwisselen en ondersteunen. Om goed te kunnen ondernemen is kennis nodig. Kennis die andere ondernemers misschien al hebben. Zij kunnen van elkaar leren in netwerken van ondernemers. Dat kan tijdens persoonlijk contact, maar ook via internet. Netwerken vindt niet alleen plaats tussen ondernemers, maar ook tussen ondernemers en ondernemersverenigingen, tussen ondernemers en instanties (zoals de gemeente) en tussen ondernemers en de wijk.

Om vitale stadswijken te hebben en behouden zetten we in op:

1. Het flexibiliseren van bestemmingsplannen met betrekking tot dubbelbestemmingen wonen en werken, kleinschalige horecalocaties, bedrijfsbestemmingen en flexibele werk- en vergaderlocaties.
2. Het monitoren van vraag en aanbod naar werkruimte en de trends hierin
3. Het faciliteren van kleinschalig (bedrijfsverzamel) vastgoed, flexibele werkconcepten (zoals Seats2meet) en woon-werkunits.
4. Het, samen met partners, versterken van de organisatiegraad en zichtbaarheid van ondernemers en ZZP-ers in de wijken door het faciliteren en borgen van netwerkbijeenkomsten van o.a. ZZP-ers. Migranten worden hierbij als bijzondere doelgroep meegenomen. Zowel bij dit punt als bij het volgende punt (ondernemerschap) is er aandacht voor kleine initiatieven.
5. Het bevorderen van ondernemerschap
6. Het, gezamenlijk met de Kamer van Koophandel, Syntens en anderen, opzetten van een zogenoemd 'Ondernemersplein' met o.a. een fysiek en digitaal loket, advies en voorlichtingsfunctie.
7. Het monitoren van het vestigings- en ondernemersklimaat in met name de detailhandelsgebieden (fysiek en commercieel, vraag/aanbod, leegstand, attractief) samen met straatmanagers/wijkmanagers.
8. Het behouden en verder versterken van een schoon, heel en veilige (bedrijfs)omgeving door de inzet van

straatmanagers en het continueren van het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)

Het keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) helpt ondernemers, gemeentepolitie en brandweer om samen veiligheid in winkelgebieden en op bedrijven-terreinen te verbeteren. Uitgangspunt is een duurzame samenwerking tussen alle betrokken partijen. Om een KVO-certificaat te behalen en te behouden dient periodiek een stapsgewijs proces doorlopen te worden dat bestaat uit het vormgeven van een structurele samenwerking, het analyseren van de veiligheid, het opstellen van een plan van aanpak en het aanvragen van een KVO certificaat (of hercertificering). In Utrecht is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de veiligheid van winkelgebieden en werklocaties. Op dit moment telt Utrecht 32 KVO-gebieden. Uit criminaliteitscijfers blijkt dat de veiligheid in deze gebieden aanzienlijk is toegenomen. De betrokkenheid van ondernemers- (verenigingen) toont aan dat het bedrijfsleven deze aanpak van grote waarde vindt.

3 Investeren in Centrum Utrecht

Utrecht kent traditioneel een sterke positie als ontmoetingsplaats. Vroeger vooral als kerkelijk en bestuurlijk centrum en tegenwoordig vooral als dienstverleningscentrum en nationaal ontmoetingscentrum. De centrale ligging en uitstekende bereikbaarheid hebben op deze functie een bijzondere grote invloed. Echter, de huidige economische moeilijke tijden, de evolutie in consumenten- en winkelgedrag als gevolg van technologische ontwikkelingen, een stevige bouwopgave en moderniseringsslag en een wellicht te grote druk op de binnenstad maken onze sterke positie allerm minst vanzelfsprekend.

Ambitie voor 2018

Ook in 2018 wil Utrecht een aantrekkelijk en gastvrij centrum bieden. Een centrum dat bestaat uit een divers verblijfsmilieu voor alle bezoekers en gebruikers. Een veilige en schone ontmoetingsplaats, waar het prettig verblijven is. Een ontmoetingsplaats die vooral ook de toekomstige gebruikers goed weet te faciliteren. Gebruikers die 24/7 connected willen zijn en overal willen kunnen werken, ontmoeten en verbindingen (fysiek en digitaal) tot stand willen brengen. In de openbare ruimte, op pleinen, terrassen, in historische gebouwen en in gebruiksvriendelijke concepten. Het centrumgebied bestaat in 2018 uit allerlei gemengde en gestapelde functies in een hoogstedelijke dichtheid. En uit een diversiteit aan verblijfmilieus, die in hun eigen vorm

aantrekkelijk, aangenaam en veilig zijn. Er is dan ruimte voor rust, bezinning en ontstressen. Er is ruimte om te wonen, er is ruimte om te winkelen, er is ruimte voor recreatie en vermaak, cultuur en ontspanning. Een sterk en divers centrumgebied wat meer is dan het "gebied binnen de singels". Samen een sterk en herkenbaar centrumgebied.

Opgave

Op dit moment staat de sterke positie van het centrumgebied enigszins onder druk. De bestedingen blijven achter, het aantal bezoekers loopt terug en de (openbare) ruimte staat onder druk. Dit komt enerzijds door de economisch onzekere tijden, maar ook door de vele bouwopgaven in de stad en de opkomst van het 'nieuwe winkelen'. Een vernieuwing in de aanpak van het visitekaartje en de huiskamer van Utrecht is noodzakelijk om onze positie te behouden en verder te versterken. Om de ambities voor 2018 realiseren, is samenwerking met de diverse partners in het centrumgebied essentieel. In samenwerking met deze partners willen we komen tot de uitwerking van een ambitie en visie. Voor deze samenwerking en afstemming is een integraal platform essentieel, waarin alle gebruikers en belangen van de binnenstad vertegenwoordigd zijn. Voor ons als gemeente zien wij hierin de volgende opgaven:

1. Deelname en versterking van integraal platform.

Als integraal verband kan Centrummanagement het platform zijn om alles wat invloed heeft op het centrum te agenderen en te adviseren. Een integrale afweging kan aan deze tafel plaats vinden en ook een integrale financiering kan hier een rol spelen. In een centrumgebied speelt marketing een grote rol, waarin plaats, product, presentatie, promotie en prijs integraal benaderd en beschouwd worden.

2. Inzetten op kwaliteit van de (openbare) ruimte.

Utrecht werkt aan een betere verbinding tussen de verschillende deelmilieus van Centrum Utrecht. De huidige staat van de openbare ruimte past nog niet bij ons ambitieniveau. Waar gebruiken we de openbare ruimte voor? Deze vraag staat centraal en zal uiteindelijk tot keuzes in het gebruik en de inrichting van de openbare ruimte leiden, aangezien er een direct verband is tussen aantrekkelijkheid, toegankelijkheid en economische vitaliteit van het centrum.

3. Culturele hoofdstad 2018.

De stad Utrecht staat in de top 10 van meest ondergewaardeerde steden in de wereld. Daar zit dus potentie! De Culturele Hoofdstad 2018 geeft de stad een platform voor bewoners, bedrijven, instellingen en gemeente zich te presenteren aan de wereld.

De levendigheid en dynamiek die gepaard gaan met de Culturele Hoofdstad 2018 en de gezamenlijke weg er naar toe bindt inwoners, bedrijven en instellingen met elkaar en met de stad. Daarnaast geven de culturele activiteiten de stad extra glans, waardoor de stad (nog) aantrekkelijker wordt voor bezoekers, nieuwe bedrijven en kenniswerkers.

4. Behoud, stimulering en goede ruimtelijke aansluiting van zelfstandig ondernemerschap.

Formulebedrijven als Hema, Blokker en The Sting hebben we nodig, maar het onderscheidend vermogen van ons aanbod zit bij het zelfstandige lokale ondernemerschap. Straten als Oudkerkhof, Lijnmarkt, Zadelstraat, Vinkenburgstraat en Schoutenstraat bevatten uniek en vernieuwend ondernemerschap, die we op een goede manier ruimtelijk moeten laten aansluiten op het bekende(re) A1 winkelrondje.

5. Behoud en bevorderen historische setting, uitstraling van de historische binnenstad.

We gaan samen met partners meer inzetten op een rustig en historisch straatbeeld, zodat dit straks aansluit bij de vernieuwde openbare ruimte. Het verminderen van

reclame-uitingen en uitstallingen spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast gaan we, met behoud van de historische setting, creatief kijken of we de noodzakelijke vernieuwing in de detailhandel en horeca kunnen faciliteren. Een modern aanbod in een uiterst aantrekkelijk historisch decor.

6. Versterken en geografisch vergroten van de ruimtelijke structuur.

Met de middelen die we hebben (bestemmingsplan, strategische panden) willen we bijdragen aan een sterke ruimtelijke structuur van het centrum. De juiste functies op de juiste plaats (zie de deelgebieden hieronder) en op strategisch gelegen plekken en panden ook met de partners kijken naar een juiste (publieke) functie. Daarnaast willen we de creatieve hotspots nabij het centrum – zoals bijvoorbeeld Rotsoord – verder faciliteren.

7. Bevorderen van het internationale gastvrijheidscluster.

Utrecht heeft bezoekers en toeristen veel te bieden, zoals de historische binnenstad, culturele dynamiek, prettige grootte, en de vele studenten. Ook voor zakelijk toerisme biedt de stad veel mogelijkheden.

De focus van ons toeristisch beleid ligt op het stimuleren van horeca, hotels, vrijetijdsbesteding en het aantrekken van toeristen en het vergroten van het zakelijk verblijf. We zetten in op (inter-)nationale promotie, versterking van het verblijfstoerisme en goede informatievoorziening en gastheerschap voor de bezoeker van de stad. Hierbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden om toerisme op het water meer te stimuleren.

Deelgebieden van Centrum Utrecht

1. Een historische binnenstad en Universiteitskwartier met een fantastische sfeer en ambiance. Dit deel van het centrum ademt historie. In een historische setting is hier vooral het onderscheidend vermogen van het winkelaanbod te vinden en dit deel van het centrum vormt samen met Hoog Catharijne het kernwinkelgebied. Meer kleinschalig en compact van karakter, meer zelfstandig ondernemerschap. Moderne winkels en horeca die thuis horen en bewust kiezen voor een historische setting en ook respect hebben voor deze historische setting met een gereserveerde ruimte voor schaalvergroting. We willen op zoek naar een verantwoorde transitie van historische gebouwen (zoals het postkantoor) met moderne en nieuwe functies. Het Universiteitskwartier ademt een andere sfeer. Dit deel van het centrum kenmerkt zich als concentratie van studiefaciliteiten, maar ook ondersteunende functies als horeca, (wetenschappelijk) boekenzaak, en aan de wetenschap gelieerde dienstverleners.

2. Centraal station zakelijk district; een groot-schalig en modern gebied met werklocaties in hoge dichtheid. Een gebied met veel mensen op straat, allemaal werkzaam in dit gebied. Een soort bijenkorf waar talloze mensen in en uit stromen, elkaar ontmoeten en zaken doen. De werklocaties genieten van het hoogstedelijke milieu, met alle voorzieningen op zeer korte afstand. Een zeer gewilde plek voor werknemers en daarmee ook werkgevers.
 - a) Een hyper modern openbaar vervoers-knooppunt als toevoerder; twee nieuwe ov-terminals moeten de enorme groei aan ov-reizigers en overstappers faciliteren en zorgen voor een goede aansluiting centrum West (Jaarbeurskwartier) en centrum Oost (Universiteitskwartier).
 - b) Hoog Catharijne en Muziekpaleis een modern winkelhart en muziektempel voor Nederland. Uniek in Nederland als verbindend element tussen de ov knoop en het historische deel van Utrecht. Moderne winkels, aangename horeca, favourite meeting places. Ruimte voor de modernste formules, ruimte voor noodzakelijke schaalvergroting, aangevuld met entertainment en verblijf. Een gebied dat veel meer interactie met haar omgeving gaat en ook moet krijgen.
3. Jaarbeurskwartier als grootschalig en modern entertainment gebied waar de Jaarbeurs als “dorpsplein” functioneert en daaromheen vrijetijdsvoorzieningen zoals bioscoop, theater, horeca en casino.
4. De verbinding tussen het centrum van Utrecht en de omliggende wijken zijn de poorten van het centrum. Deze zijn momenteel in ontwikkeling en zorgen er voor dat de druk op het historische deel van het centrum wat minder wordt. Het Museumkwartier, waaronder ook de Twijnstraat en het in aanbouw zijnde station Vaartsche Rijn bij de Ooster- en Westerkade is de zuidelijke poort van het centrum. Met uiteraard ruimte voor cultureel aanbod, winkel-aanbod, horeca en dienstverlening. Het vormt straks een aantrekkelijke verbinding tussen de wijken en het centrum. De “Noordpoort” wordt gevormd door moderne stedelijke woonlocatie Zijdebalen. Ten oosten van het centrum is het gebied rondom de stadsschouwburg, met de radialen Nachtegaalstraat en Biltstraat de verbinding. Het Zocherplantsoen speelt in dit gebied een belangrijk rustpunt.

5. Culturele hotspots: Aan de rand van de stad worden drie kleinschalige creatieve hotspots ontwikkeld, waar een gemengd dynamisch woon-werkmilieu ontstaat. Ieder gebied heeft hierbij een eigen identiteit. De creatieve hotspot Rotsoord ligt in het verlengde van het Museumkwartier en biedt ruimte aan creatieve bedrijvigheid rondom de Pastoe-locatie. In de Merwedekanaalzone staat de Villa Jongerius centraal en ligt in het verlengde van het Jaarbeurskwartier. Tenslotte is in het Werkspoor-kwartier ruimte voor een grootschaligere creatieve locatie gemengd met zwaardere vormen van bedrijvigheid en stadsgerichte leisure voorzieningen.

4 Verduurzaming van de Utrechtse economie

De druk op de ruimte is groot in Utrecht. Soms zelfs zo groot dat dit negatieve gevolgen heeft voor de gezondheid, de leefbaarheid en bereikbaarheid. Luchtvervuiling is binnen Utrecht een probleem dat in belangrijke mate wordt veroorzaakt door huidige vormen van mobiliteit. Ook wordt energie duurder en schaarser en draagt fossiele energie bij aan klimaatverandering. Om deze negatieve effecten tegen te gaan zet Utrecht in op een duurzame economische groei en het versnellen van de duurzaamheid van de huidige economische activiteiten. Werknemers, klanten en toeleveranciers vragen er ook om. Bijna 60% van de MKB bedrijven zegt door klanten te worden aangesproken op Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (Bron: EIM, MVO-Nederland, 2011)¹³. De nieuwe generatie werknemers kiest steeds vaker voor een maatschappelijk betrokken werkgever. Economische en maatschappelijke waarden gaan steeds meer hand in hand.

Ambitie in 2018

In 2018 is de trend gekeerd. De negatieve effecten van activiteiten van bedrijven en inwoners zijn afgenomen. Door energiebesparing en het opwekken van duurzame energie is in 2020 de uitstoot van CO₂ in de stad met 30% verminderd. Naast de in 2011 geplande bedrijven- en kantoorterreinen zijn er sindsdien geen nieuwe kantoor- en bedrijventerreinen bijgekomen. De bestaande bedrijventerreinen zijn in 2018 – waar dit nodig was – geherstructureerd of gerevitaliseerd.

Opgave

Om dit te bereiken gaan we:

1. Zuinig om met ruimte.

Dit betekent revitalisering en herstructurering van bedrijventerreinen boven het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsterreinen. Doel is niet alleen het voorkomen van

¹³ (Bron: EIM, MVO- Nederland, 2011)

leegstand maar ook het behouden van de groene omgeving rond Utrecht.

2. Luchtvervuiling tegen

In het Actieplan Luchtkwaliteit Utrecht is besloten om tot een integraal pakket van maatregelen voor verbetering van de luchtkwaliteit. We intensiveren deze aanpak met het ambitiedocument Utrecht: Aantrekkelijk en Bereikbaar. Via het platform Utrecht Bereikbaar wordt het bedrijfsleven betrokken. Daarnaast wordt bilateraal gesprekken gevoerd met het een aantal grote bedrijven (met name) in het stationsgebied en Rijsweerd over de effecten van het nieuwe werken op de mobiliteit.

3. Inzetten op energiebesparing en duurzame energie

Samen met de (georganiseerde) werkgevers in de stad geeft de gemeente invulling aan de ambitie van een concurrerende, duurzame economie, door prioriteit te geven aan:

- a) werkgevers op weg te helpen met energiebesparing en verduurzaming. Door ze te ondersteunen bij het op orde krijgen van de informatie over duurzaamheid, door het opstellen van businesscases, door de link te leggen met slimme financiële dienstverleners en door zelf ook financiële en inhoudelijke instrumenten aan te bieden.
- b) het stimuleren van werkgelegenheid op het gebied van duurzaamheid. In de werving van bedrijven, in de advisering bij nieuwe vestigers, in opleidingen, in het stimuleren van starters en groeiers, door innovatieve pilots te ondersteunen en door duurzaam in te kopen. Het doel is dat in de regio een cluster ontstaat van kennis, productie, dienstverlening, toeleveranciers en afnemers van duurzame producten en diensten.
- c) De kennis over duurzaam produceren en duurzame dienstverlening beter benutten om tot schonere producten en dienstverlening te komen. Dit doen we o.a. via het stimuleren van kennisvalorisatie en innovatie, zoals bij voorbeeld bij de uitwerking van smart grids of de inzet van het Utrecht Sustainability Institute.

Dit is verder uitgewerkt in het (uitvoerings)programma Utrechtse Energie.

4. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen stimuleren.

Samen met werkgevers, Kamer van Koophandel en de kennisinstellingen in de stad, gaat de gemeente aan de slag om Utrecht de MVO-stad van het land te maken. Wij willen dit in 2018 gerealiseerd hebben.

5 Bijdrage aan het Werkgelegenheidsoffensief
Werkgelegenheid is van groot belang voor de stad en haar inwoners. Inwoners werken om plezierig te kunnen leven en werk biedt mensen de mogelijkheid om zich te ontwikkelen, talenten te benutten, te emanciperen en deel te nemen aan de samenleving. Voor iedereen die kan werken moet dat perspectief

aanwezig zijn. Utrecht beschikt over een continue instroom van een jonge en goed opgeleide beroepsbevolking. Een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor het komende decennium.

Ambitie voor 2018

In 2018 zijn er voldoende banen die aansluiten bij het opleidingsniveau van de beroepsbevolking in de stad en is er slechts sprake is van frictie werkloosheid. Ook is het in 2018 voor bedrijven en instellingen makkelijk om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. Belangrijke hierbij zijn een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het ontzorgen van werkgevers bij het aannemen van deze groep mensen. Via acquisitie worden bedrijven van buiten de regio aangetrokken. Het accent ligt hierbij op het aantrekken van bedrijven die het profiel van Utrecht als stad van Kennis en Cultuur versterken en/of die een bijdrage leveren aan de werkgelegenheid van lager opgeleiden. Dit levert niet alleen directe en indirecte werkgelegenheid op. Ook wordt het bedrijfsleven betrokken bij de 'social deal', waarbij zoveel mogelijk stageplekken en sociale werkplekken worden gecreëerd. In 2018 is dit standaardpraktijk.

Opgave

Om, ook in de toekomst, een brede economische structuur en voldoende groeipotentie te behouden is het van groot belang een goede balans te vinden tussen het behouden en versterken van reeds bestaande en bewezen sectoren (bijvoorbeeld de zakelijke dienstverlening) en het koesteren en stimuleren van nieuwe groeibriljanten (bijvoorbeeld de gaming industrie). Tegelijk zien we dat een groep mensen niet aan de bak komt. De instroom van ongeschoolden op de arbeidsmarkt 5,7% van het totaal, blijft fors. Alhoewel na 2014 groeiende knelpunten op de arbeidsmarkt in de sectoren zorg, onderwijs en techniek ontstaan, wordt groeiende werkloosheid verwacht voor mensen zonder (voldoende) startkwalificaties. Werkgevers nemen – zelfs bij arbeidskrapte – een deel van de mensen niet aan. We streven vanuit verschillende disciplines binnen de gemeente naar een 'social deal' met werkgevers en instellingen in de stad om de tweedeling en de bijbehorende mismatch op de arbeidsmarkt te bestrijden:

1. Met werkgevers maken we een 'social deal', voor stageplekken en sociale werkplekken. Hierbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor de 'meester – gezelschap' benadering, zoals die vroeger ook bij de gilden bestond. Dit mes snijdt aan twee kanten aangezien bedrijven bij krapte op de arbeidsmarkt moeite krijgen om voldoende personen te werven, met name in ondersteunende functies. Samen met deze bedrijven en met partners uit onderwijs en sociale zekerheid ontwikkelen we hiervoor gerichte scholingsprogramma's. Een dergelijk tekort op de arbeidsmarkt zal zich naar verwachting spoedig al voordoen in de

zorgsector. Hier worden met onderwijs instellingen al scholingsprogramma's voor ontwikkeld.

2. Utrecht is de hoogst opgeleide stad van Nederland. Dat komt door onze uitstekende opleidingsinfrastructuur. Dat is niet alleen een belangrijke vestigingsfactor, het is ook een kans en verplichting om alle inwoners daarvan mee te laten profiteren. Als het 'Leven Lang Leren' ergens voet aan de grond kan krijgen, dan is dat in Utrecht. We gaan met werkgevers, werknemers, onderwijsinstellingen, met HBO's, centra voor innovatief vakmanschap (MBO) of VMBO een stedelijke of regionale 'Kennisinvesteringsagenda' opstellen. Gelieerd aan de Utrechtse Onderwijs Agenda en de economische sterkten van de stad moet dat een samenhangend programma bieden voor gericht onderwijs aan alle doelgroepen. Daarbij zoeken we nadrukkelijk steun bij het Rijk, die zoals aangegeven in de Bedrijfslevenbrief ook ambities op dit vlak heeft.
3. Waarderen van maatschappelijke investeringen door werkgevers. In Utrecht investeren veel werkgevers op enige wijze in mensen met geen of een laag opleidingsniveau, bijvoorbeeld via het geven van extra onderwijs aan scholieren en studenten. Als overheid juichen we dat enkel toe en benaderen we deze bedrijven – vaak niet tevergeefs – om mee te investeren in maatschappelijke projecten. Door de moeilijke economische situatie waar veel sectoren in verkeren, komt het investeren in maatschappelijke doelen echter vaak ook onder druk te staan. Des te meer reden om de

maatschappelijk verantwoorde ondernemers beter te bedienen en nadrukkelijker te mobiliseren. Als overheid hebben we instrumenten om deze werkgevers 'op het schild te hijsen': in het aanbestedingsbeleid, door ze als 'preferred supplier' te selecteren en door deze werkgevers nadrukkelijk aandacht te geven in onze communicatie. In de social deal vragen we deze werkgevers niet enkel mee te investeren, maar bieden we juist ook ruimte voor werkgevers om in te brengen wat zij van ons verwachten.

De uitwerking van het werkgelegenheidsoffensief volgt spoedig na het vaststellen van deze economische agenda.

6 Kenniseconomie en kennisvalorisatie

Utrecht is stad van kennis en cultuur. Met de aanwezigheid van de Universiteit Utrecht als grootste en beste universiteit van Nederland, een goed Universitair Medisch Centrum, een omvangrijke Hoge School Utrecht en de Hogeschool voor de Kunsten beschikt Utrecht over een zeer goede basis voor een creatieve kenniseconomie. Daarnaast ligt ook de Nyenrode Business Universiteit nabij. Belangrijk is om dit potentieel te benutten in termen van werkgelegenheid en (economische en maatschappelijke) waarde voor de stad.

Ambitie voor 2018

In 2018 excelleert de kenniseconomie in Utrecht. De kennis- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven

werken intensief samen. Zowel binnen de eigen sector, als daarbuiten. Kruisbestuivingen tussen verschillende sectoren zorgen voor een nieuwe dynamiek. De creatieve sector is uitgegroeid tot een zelfstandige sector, die ook positieve impulsen geeft voor andere sectoren: zo versterkt bijvoorbeeld de gamesector via serious gaming de zorgsector. Ook draagt de creatieve industrie bij aan de culturele ambities van de stad, onder andere bij de verkiezing van Utrecht als culturele hoofdstad in 2018. Daarnaast floreert life sciences in Utrecht en is de zakelijke dienstverlening beter aangesloten op de kennisinstellingen, o.a. via toepassing van (sociale) innovatie. De Utrechtse kennisinstellingen zijn een kraamkamer voor nieuwe bedrijven en ondernemerschap. Verschillende intermediaire initiatieven zoals de Taskforce Innovatie Regio Utrecht, het Utrecht Valorisation Centrum en het Utrecht Science zijn in 2018 beter met elkaar verbonden. Kennisinstellingen en bedrijfsleven zijn nog sterker betrokken bij het zoeken naar oplossingen van maatschappelijke problemen. In 2018 is de economische samenwerking binnen Noordvleugel van de Randstad versterkt en de onderlinge concurrentie verminderd. Er is een duidelijk gezamenlijk optreden naar buiten toe, terwijl wel recht wordt gedaan aan de verschillende eigen kwaliteiten binnen de Noordvleugel van de Randstad.

Opgave

Werkgelegenheid en economische waarde kan worden vergroot via kennisvalorisatie door nieuw verkregen kennis om te zetten in nieuwe ondernemingen en producten. De kenniseconomie kan ook een goede bijdrage leveren bij het oplossen van maatschappelijke uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van wijkeconomie en duurzaamheid. Daarnaast trekt een goede wisselwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven ook nieuwe bedrijven aan. De kansen binnen de kenniseconomie liggen op bestaande sterke sectoren, zoals de kennisintensieve zakelijke dienstverlening, life sciences / medisch cluster en de creatieve industrie. Binnen de creatieve industrie ligt de focus op het gebied gaming, social media en animatie en design & fashion. Om onze ambitie voor 2018 te realiseren hebben we de volgende opgaven:

1. Voor het bevorderen van de kenniseconomie en innovatie wordt een regionale Utrechtse Innovatieraad ingesteld. Hierin geven bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden (de zogenaamde triple helix of gouden driehoek) gezamenlijk vorm aan het innovatiebeleid van de stad en regio. Verschillende lopende initiatieven worden hiermee inhoudelijk met elkaar verbonden, zoals de Taskforce Innovatie Regio Utrecht, de organisatie van het Utrecht Science Park en het Utrecht Valorisation Centrum.
2. Innovatie is meestal gericht op technisch innovatie. Echter, de grootste groei van werkgelegenheid is de afgelopen decennia ontstaan door (hoogwaardige)

zakelijke dienstverlening. Met kennisinstellingen, bedrijven en overheden in de Noordvleugel van de Randstad kijken we naar het stimuleren van de (sociale) innovatie in de zakelijke dienstverlening.

3. Met betrekking tot de creatieve industrie wordt verder gewerkt aan de uitwerking van creatieve broedplaatsen. Dit kunnen zowel geografisch plekken zijn (zoals Rotsoord en Cartesiusdriehoek) of thematisch ingestoken locaties (zoals de Dutch Game Garden). Hierbij hebben private partijen de trekkersrol. Voor de creatieve industrie is de netwerkvorming en het stimuleren van ondernemerschap van belang. Dit stimuleren we verder, o.a. via onze inzet in de Taskforce Innovatie Regio Utrecht.
4. De verdere ontwikkeling van het Utrecht Science Park, waarbij we ook kijken naar het 'overloopgebied'. Voor organisaties die niet in De Uithof zelf, maar wel in de nabijheid van het Utrecht Science Park willen zitten, is ook Rijsweerd interessant. Betere profilering van Rijsweerd en betrokkenheid bij de ontwikkelingen op het Utrecht Science Park kan dit versterken.
5. Samen met partijen in de Noordvleugel van de Randstad bekijken we hoe we de onderlinge economische samenhang binnen onze kenniseconomie kunnen versterken.

Utrechtse Topsectoren

In de Bedrijfslevenbrief van het rijk worden een aantal topsectoren onderscheiden. Een aantal van deze topsectoren zijn ook te vinden in Utrecht, namelijk:

- Life Sciences (inclusief medisch cluster)
- Creatieve industrie
- Duurzaamheidseconomie in de topsectoren Energie, Chemie en Water
- Hoofdkantoren en internationaal vestigingsklimaat

De topsectoren worden door het rijk uitgewerkt door zogenaamde topteam, waarin deskundigen uit de sectoren in gesprek gaan met kennisinstellingen en bedrijfsleven. Voor Utrecht is het van belang om aangehaakt te zijn in de uitwerking hiervan. Dit doen we door een gezamenlijke lobby vanuit het Utrechtse bedrijfsleven, kennisinstellingen en intermediaire instellingen als de Taskforce Innovatie Regio Utrecht en de Kamer van Koophandel. Zo is bijvoorbeeld de organisatie van Utrecht Life Sciences eerste aanspreekpunt voor de Utrechtse Life Sciences industrie en de Taskforce Innovatie Regio Utrecht voor de creatieve industrie.

7 Goede dienstverlening aan ondernemers

Bedrijven, (startende) ondernemers en ZZP'ers moeten zich vooral bezig kunnen houden met ondernemen. Voor de ondernemers moeten de randvoorwaarden hiervoor helder en makkelijk vindbaar en toepasbaar zijn. Noodzakelijke regelgeving moet dan ook klant-vriendelijk worden opgesteld, waarbij de hiermee gepaard gaande administratieve lasten tot een minimum worden beperkt. Op de ranglijst van MKB-vriendelijkste gemeenten scoort Utrecht m.b.t. het onderwerp lasten het best van de G4 en van de G36 moet Utrecht nog zeven steden voor zich dulden. Dienstverlening is ook weten wat er speelt bij bedrijven en organisaties en dit meenemen in de besluitvorming en oplossen van problemen.

Ambitie voor 2018

Onze ambitie is om de dienstverlening rond vergunningen en de vergunningtoekenning aan bedrijven en ondernemers te vergemakkelijken en versnellen. Er is in 2018 één ondernemersloket waarbij integraal wordt samengewerkt met organisaties als de Kamer van Koophandel, Syntens en Bureau Zelfstandigen. Zowel vanuit de 'front' als de 'back-office' vindt dienstverlening plaats aan ondernemers, professionals en bewoners. Dit gebeurt zowel digitaal als persoonlijk. Binnen de wijken organiseren ZZP'ers zelf hun advies en trainingsaanbod en worden waar nodig gefaciliteerd. Participatie en communicatie zijn centrale uitgangspunten bij planontwikkeling. Vragen, ideeën en suggesties vertalen we in samenspraak naar plannen en in de uitvoering.

Opgave

Om dit te bereiken zetten we in op:

1. Stroomlijnen van de regelgeving en administratieve lastendruk. Samen met het rijk en de G4 werken we aan een nieuw convenant "Regeldruk en administratieve lasten vermindering". Regelgeving blijft echter altijd nodig. Voor de uitvoering hiervan kijken we op welke manier deze zo klantvriendelijk mogelijk opgezet kan worden. Hierbij willen we intern voortbouwen op het integrale project 'Utrecht Prettig geregeld'. De op te richten Ondernemerspleinen die ontstaan uit een fusie van de Kamer van Koophandel en Syntens moeten voor de op ondernemerschap gerichte diensten en adviezen een prominente rol innemen. Digitale en persoonlijke informatievoorziening moeten op elkaar zijn afgestemd.
2. Inzet van accountmanagement
Via wijkgericht en thematisch gericht accountmanagement ontstaat een wisselwerking en soms projectmatige samenwerking tussen bedrijfsleven en gemeente. Hierdoor weet het bedrijfsleven ons makkelijk te vinden en kunnen wij goed monitoren en de input van onze omgeving vertalen in deelvisies, beleid en acties.

Het Ondernemersfonds Utrecht

Op verzoek van ondernemers heeft de gemeente Utrecht de totstandkoming van een stadsbreed 'Ondernemersfonds' gefaciliteerd. Dit fonds stelt het georganiseerde bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen in staat bepaalde voorzieningen binnen een gebied, bijvoorbeeld de veiligheid op een bedrijventerrein of de feestverlichting in een winkelgebied, collectief te financieren. Dat maakt een einde aan 'freeriding', het verschijnsel dat de niet-mee-betalers profiteren van een select gezelschap van wel-mee-betalers aan collectieve voorzieningen in een gebied. Het Ondernemersfonds wordt gevoed vanuit een opslag op de reguliere OZB-heffing voor niet-woningen. Alhoewel het fonds de naam "Ondernemersfonds" draagt, heeft het fonds hiermee een bredere doelgroep dan alleen ondernemingen. Ook culturele instellingen, scholen, zorginstellingen en andere non-profitorganisaties betalen mee aan het ondernemersfonds. Ondernemers en andere organisaties bepalen gezamenlijk de besteding van de middelen in een gebied.

8 Bereikbaarheid

De centrale ligging van Utrecht is een van de belangrijkste vestigingsfactoren van de stad. Utrecht weet veel inwoners, bedrijven en bezoekers aan zich te binden omdat een groot deel van Nederland vanuit Utrecht snel bereikbaar is per trein en met de auto (en voor goederen ook water). Door de sterke economische relaties zijn vooral de verkeersstromen tussen Utrecht en Amsterdam groot, samenwerking in de Noordvleugel op het gebied van bereikbaarheid is dan ook noodzakelijk.

Ook de wijze waarop de mobiliteit binnen de stad is geregeld is een belangrijke economische factor, en niet alleen als laatste schakel in de bereikbaarheid. De verkeersfunctie neemt een aanzienlijk deel van de openbare ruimte in beslag, terwijl een aantrekkelijke verblijfs- en ontmoetingsomgeving essentieel is voor een stad van kennis en cultuur. Ook zijn de milieu-belasting en de leefbaarheid door verkeer, via de luchtkwaliteitsnormen, mede bepalend voor de groeimogelijkheden in de stad. Tevens leiden economische trends en ontwikkelingen tot een andere mobiliteitsvraag binnen de stad. Zo leidt het Nieuwe Werken tot hogere bezetting en dus meer mobiliteit per kantoor. En het Nieuwe Winkelen leidt tot meer aankopen op internet, dus meer leveringen aan huis. Juist op het gebied van de interne mobiliteit moet Utrecht duidelijke keuzes maken.

Ambitie voor 2018

In 2018 profiteert Utrecht economisch nog meer van de centrale ligging in de nationale vervoersnetwerken. Maar

bovenal is in Utrecht zelf de omslag ingezet naar een aantrekkelijk en duurzaam stedelijk mobiliteitssysteem, zoals verwoord in de lange termijn ambitie "Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar". Daarbij zet Utrecht in de stad in op openbaar vervoer, fiets, schoner vervoer en meer kwaliteit in de openbare ruimte. Dat gebeurt samen met de stad, want deze opgave slaagt alleen met de hulp van iedereen die hier woont, werkt, onderneemt, studeert, uitgaat en winkelt. Dankzij de uitvoering van het Actieplan Goederenvervoer Utrecht is in 2018 de efficiëntie van het goederenvervoer verder verbeterd. Vervoerders en verladers kiezen waar zinvol voor vervoer over water of spoor en anders voor efficiënt wegvervoer. Ontvangers kiezen als vanzelfsprekend voor efficiënte, schone bevoorrading. Ten slotte is de samenwerking tussen de overheden in de Noordvleugel op het gebied van mobiliteit verder vormgegeven, in afstemming met het bedrijfsleven.

Opgave

Om de gewenste omslag in de mobiliteit en openbare ruimte te bereiken, worden zeven hoofdkeuzes gemaakt, die samen de opgave van Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar vormen. Dit zijn de volgende keuzes:

1. Gedrag is leidend voor het mobiliteitsbeleid.
Het verkeerssysteem en de ruimtelijke inrichting zijn afgestemd op het gedrag van personen, bedrijven en instellingen. Hierbij hoort ook een omslag in denken. Om dat te bereiken dient in 2018 een intensieve samenwerking met bewoners, bedrijven en instellingen vanuit gedeelde verantwoordelijkheid op gang te zijn gekomen. Doelgroep- en gebiedsgerichtheid zijn leidend.
2. Kwaliteit in de openbare ruimte wordt centraal gesteld.
Er wordt een samenhangende aanpak van ruimtelijke omgeving en infrastructuur ontwikkeld. Het verbeteren van de openbare ruimte in de brede binnenstad en op andere plaatsen met een hoge intensiteit aan fietsers en voetgangers staat daarbij voorop en wordt in 2018 al op een aantal plekken concreet zichtbaar. Samenwerking met marktpartijen (o.a. ontwikkelaars) is essentieel.
3. Er zijn levendige centra op knooppunten gewenst.
Denken vanuit de voetganger en de fietser betekent ook het bieden van gebruiksgemak. Dit werkt het beste als activiteiten, voorzieningen en mobiliteitsopties geconcentreerd zijn in zones rond OV-knooppunten en stedelijke centra. Dit sluit aan bij de wens een diverse werk- en leefomgeving te creëren. In 2018 moet dit zichtbaar worden bij station Vaartsche Rijn.
4. De plaats bepaalt de mobiliteitskeuze.
De stad wordt verdeeld in drie zones met ieder andere mobiliteitskeuzes. Infrastructuur en parkeerbeleid worden hierop afgestemd. Hoe meer naar binnen, hoe minder ruimte en hoe duurder autogebruik. Aan de rand worden alternatieven geboden om goedkoop in

de binnenstad te komen, zoals de P+R's, waarvan er in 2018 meerdere zijn.

5. De (Regio-)tram is de basis van het OV-systeem.
Het aantal bussen in de binnenstad en bij het station vormt nu al een obstakel voor een aantrekkelijke openbare ruimte. Daarom is een omslag naar een tramsysteem noodzakelijk, inclusief overstapmogelijkheden buiten Utrecht CS. In 2018 worden de eerste contouren zichtbaar door de ingebruikname van de tram Om de Zuid naar de Uithof (inclusief P+R).
6. De fiets wordt aangewezen als primair vervoersalternatief in de stad.
Een sterke verruiming van de binnenstadszone, waar de fiets (en voetganger) leidend zijn, realisatie van meer stallingen en plus de aanleg van ingerichte 'snelfietsroutes' moet de positie van de fiets verder versterken. De opkomst van de e-bike als alternatief voor de auto kan hierbij helpen en moet in 2018 samen met het bedrijfsleven een impuls hebben gekregen.
7. De stedelijke verdeelring wordt een stadsboulevard.
Dit betekent dat alleen lokaal autoverkeer de stadsring gebruikt, waardoor dit een stadsboulevard kan worden met hogere ruimtelijke kwaliteit en betere oversteekbaarheid, met name bij de knooppunten en stedelijke centra. Het "regionale" autoverkeer gebruikt zo lang mogelijk de mogelijkheden van de verbeterde snelwegring en belast het stedelijk net minder.

Aanvullend wordt in het kader van het Actieplan Goederenvervoer tot 2018 onder meer gewerkt aan:

1. Optimale benutting van goederenvervoerknooppunt Lage Weide.
De unieke combinatie van weg-, water- en spoorontsluiting wordt door bedrijven nog beter benut om lange afstandsverkeer van en naar de regio Utrecht over water en spoor af te wikkelen; en de goederenstromen de stad in optimaal te bundelen.
2. Efficiënte, groene en innovatieve bevoorrading.
Utrecht wil de vanzelfsprekende proeftuin zijn voor bedrijven met nieuwe logistieke concepten. We willen in de economische kerngebieden gebundelde bevoorrading verder stimuleren. Horeca, afvalinzameling en kantoren zijn speerpunten voor de komende tijd. Ook spelen we in op de groeiende stromen naar consumenten door e-commerce.
3. Bouwlogistiek als vast onderdeel van het bouwproces.
Transport van bouwmaterialen kan oplopen tot ca. 60% van al het goederenvervoer in de stad. Structurele aandacht voor bouwlogistiek moet leiden tot efficiëntere bouwprocessen en tot minder hinder voor de omgeving en voor het logistieke functioneren van de stad.

5 Rollen en instrumenten

5.1 Veranderende rol overheid: meer co–creëren en faciliteren

Met de Economische Agenda Utrecht geven wij aan wat de economische ambities, opgaven en prioriteiten voor de komende periode zijn. Dit doen wij vanzelfsprekend niet alleen, maar in samenwerking met een diversiteit aan partners waaronder het (georganiseerd) bedrijfsleven en de kennisinstellingen. De rol die de gemeente zal spelen, zal steeds meer een faciliterende en soms een co–creërende rol zijn. Om de genoemde ambities te kunnen realiseren, worden verschillende instrumenten ingezet. Daarbij kan de rol van de gemeente Utrecht verschillen per ambitie.

5.2 Kaders

Ten behoeve van ruimtelijk ontwikkeling worden ontwikkelingskaders opgesteld. Deze kaders geven richting aan de ruimtelijke weerslag van economische functies in de stad en zijn een verdere concretisering van deze economisch agenda. Dit is mede input voor de verschillende bestemmingsplannen. Deze kaders zijn:

- Beleidsnota Sterke stad, gemengde stad
- Ontwikkelingskader Leisure
- Ontwikkelingskader Kantoren
- Ontwikkelingskader Bedrijventerreinen
- Ontwikkelingskader Horeca
- Beleidsnota Hotels
- Beleidsnota Detailhandel
- Toerisme Utrecht Businessplan 2011–2014

5.3 Andere instrumenten van de gemeente Utrecht

Marketing en promotie

Utrecht zet in op versterking van het profiel van stad van Kennis en Cultuur. Hier liggen de kansen voor de Utrechtse economie. Met onze inzet op Kennis en Cultuur werken we aan een stad die bewust omgaat met de eigen kracht, van inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Voor kennis geldt dit niet alleen voor de universiteit en hogescholen, maar ook voor (ROC, VMBO) vakscholen, zoals bij voorbeeld het Grafisch Lyceum Utrecht of de Dutch Health Tec. Academy. Bij cultuur gaat dit niet alleen over gevestigde instellingen en evenementen, maar ook over de zelfstandige kunstenaars en de kleinschalige creatieve industrie.

Onze marketing en promotiestrategie ondersteunt en versterkt de uitwerking van de economische speerpunten. We betrekken hiermee inwoners, bezoekers, bestaande en nieuwe bedrijven en instellingen nog sterker bij de stad.

Accountmanagement & ‘makelen en schakelen’

Een sterkere nadruk op co–creatie met anderen partijen stelt ons in staat om gezamenlijke ambities te realiseren. Dit vraagt om een overheid die juist helpt (waar nodig) bij het verbinden van de verschillende stakeholders. Juist het makelen en schakelen zonder (veel) geld in de achterzak

vraagt om actieve inzet en weten wat er in het speelveld gebeurt.

Subsidies

Ook voor de komende jaren zijn subsidies beschikbaar, al zal dit in mindere mate zijn dan in afgelopen jaar. Naast gewone subsidies, kunnen subsidies worden verstrekt via het principe van een “revolving funds”. Vanuit het Utrechtse Energie Plan geldt dit al voor een deel van de middelen gericht op het bedrijfsleven. Naar het zich nu laat aanzien geldt dit ook voor de nieuwe periode na 2013 van Europese middelen uit het Europees Fonds voor Ruimtelijke Ontwikkeling (EFRO). Na 2013 zijn de Europese fondsen sterker gericht op energie-efficiency en op het mKB. Tenslotte zijn er nog middelen van de zogenaamde zachte landingsmiddelen Pieken in de Delta.

Ruimtelijke Ordening

Een van de belangrijkste instrumenten om het economisch beleid uit te voeren, is het RO-instrumentarium en in het bijzonder het bestemmingsplan. Door de economische ambities en ontwikkelingskaders goed te verwoorden en door te voeren in de verschillende bestemmingsplannen, ontstaat de gewenste flexibiliteit en ruimte voor profit en non-profit sector in de stad.

Colofon

Uitgave

Gemeente Utrecht
Economische zaken

Fotografie

Ramon Mosterd, Jan Lankveld,
Gemeente Utrecht

Vormgeving

Vocking in Vorm, Utrecht

Datum

Januari 2012